

Cent anys del Carrilet

S'han complert els cent anys de l'inici de les obres del ferrocarril de via estreta entre Tortosa i la Cava. Els treballs es van fer amb molta celeritat i el 26 d'agost de 1926 entrava en servei el primer tram entre Tortosa i Amposta per arribar al termini l'any següent. La importància que va tenir el Carrilet per a la vida del Delta mereix que, al llarg del proper any, la celebració del centenari tinga el relleu social i polític que li correspon.

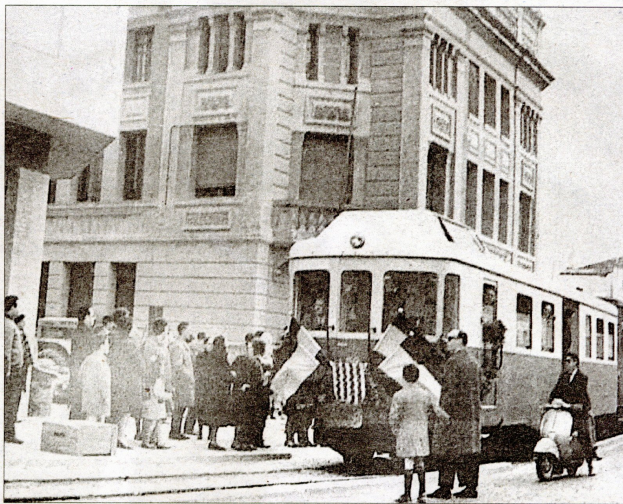
Josep Bayerri Raga
periodista

El 5 de març de 1912, el rei d'Espanya, Alfons XIII, visitava Tortosa per inaugurar les obres del canal de reg de l'esquerra de l'Ebre, que havien començat quatre anys abans. Era una obra molt important tant pel que fa al seu traçat com als treballs d'enginyeria necessaris per a la seua realització, entre els quals cal esmentar la travessia subterrània de prop de dos quilòmetres de llargada sota Tortosa, des del barri de Remolins a l'estació del ferrocarril. Endinsar-se pel túnel quan no hi havia aigua era la gran aventura de l'adolescència fins que el van barrar amb tanques metàl·liques.

L'entrada en servei del canal i les seues séquies derivades, va suposar un espectacular augment de la producció agrària, especialment d'arròs. Quatre anys després ja se superaven les vint mil hectàrees a l'hemidelta esquerre, el que els tortosins anomenaven "la ribera", ja que l'expressió Delta no es generalitzà fins als anys cinquanta del segle passat. També fou important el creixement d'habitants, si considerem que l'actual municipi de Deltebre (la Cava i Jesús i Maria) tenia 1.805 habitants i arribà als cinc mil vint anys després.

El creixement de la producció d'arròs i el seu trasllat fins als molins de Tortosa, en una època en què no hi havia carreteres i els camins, quan plovia, eren solcs embarrats de fang, obligaren a trobar vies d'evacuació. Primerament, es va optar pel transport fluvial amb llaguts de sirga, com s'havia fet sempre; el primer element modern fou la construcció als tallers Sales de Tortosa del vapor *Anita* (octubre de 1915), que suposà el darrer intent de navegació per l'Ebre, ja que el riu començava a presentar problemes greus per a la navegació. Fou un intent inútil. Quan va fracassar el "vaporet" com a mitjà de transport, es va optar per la construcció d'un tren de via estreta de 27 quilòmetres entre els nuclis del Delta i la ciutat: el

El sentiment popular per la memòria del Carrilet es reflecteix sovint amb els aplaudiments quan s'interpreta la cançó composta del deltebrenc Joan Bo.

que, en expressió de tothom, fou el Carrilet de la Cava. Per promoure la iniciativa es va crear la companyia FESA (Ferrocarriles Econòmicos SA), finançada pel Banc de Tortosa en la seua època de màxima expansió econòmica.

Durant els quaranta anys de vida, el Carrilet fou un element identificatiu de la vida del que avui és Deltebre i també de la de Tortosa. Era l'únic mitjà que tenia la gent de la Cava, Jesús i Maria, i també Amposta per arribar a Tortosa, passant per Campredó. Els combois anaven plens de pujada i baixada. El tren arribava ben a dins de Tortosa per la vora de l'avinguda principal, fins a tocar el pont del ferrocarril al final del parc. A migdia, quan s'estacionava el tren, obligava a tallar els carrers Comte Bañuelos, Marquès de Bellet i Rosselló. L'oficina de venda de bitllets estava on avui hi ha el bar Ribera, que, també aleshores, era lloc de referència per a la gent que esperava el tren; l'estació principal, l'edifici de la qual es conserva, ocupava el solar on avui hi ha el CAP del Temple i l'estació d'autobusos fins a tocar els terrenys de la RENFE. Les riudes de gent riberenca a les hores punta d'arribada i sortida dels trens marcava la vida de la ciutat. Especialment en jornades destacades, com quan hi havia cur-

ses de bous o el dilluns de la Pasqua, amb la presència a l'ermita de Mig Camí de centenars de devots de la Verge de la Providència.

El Carrilet té, per a mi, una significació especial. L'any 1965, editorial Destino va crear el Premi Manuel Brunet de periodisme. Vaig presentar-me amb un treball, *Un ferrocarril de los tiempos heroicos* sobre la història del Carrilet i referències al seu antecendent, el vaporet *Anita*. Era una aproximació literària i social al món del delta de l'Ebre, aleshores encara ignorat per la majoria de Catalunya, perquè s'havia escrit poc des de Sebastià Juan Arbó. Vaig treballar motivat perquè ja es comentava la possibilitat que seria clausurat per l'empresa estatal FEVE, que havia adquirit la propietat del tren dos anys abans; malauradament, el 31 de desembre de 1967 faria el darrer viatge de la Cava a Tortosa. El 3 de gener de 1966 van dir-me que havia guanyat el premi convidant-me al sopar del lliurament, la nit de Reis, a l'Hotel Ritz de Barcelona, juntament amb el Premi Nadal de novel·la, que encara es fa actualment. No vaig acudir; aquestes parafernàlies mai m'han agradat. El treball es va publicar al número 1.485 de la revista *Destino* i es pot trobar per Internet a l'hemeroteca. ■